

Izhaja trikrat na teden v šestih izdanih, in sicer: vsak torek, četrtek in sobota, zjutrajje izdaje opoldne, večerno izdaje pa ob 3. uri popoldne, in stane z uredniškimi izrednimi prilagami ter s „Kazipolom“ ob novem letu vred po pošti prejemana ali v Gorici na dom pošiljana:

Vse leto 13 K 20 h ali gld. 60
 pol leta 6 „ 60 „ 30
 četrt leta 3 „ 40 „ 170
 Posamične številke stanejo 10 vin.

Naročnino sprejema upravištvo v Gosposki ulici št. 11 v Gorici v „Goriški Tiskarni“ A. Gabršček vsak dan od 8. ur zjutraj do 6. zvečer; ob nedeljah pa od 9. do 12. ure. Na naročila brez doposlane naročnine se ne oziramo.

„PRIMOREC“ izhaja neodvisno od „Soče“ vsak petek in stane vse leto 3 K 20 h ali gld. 160.

„Soča“ in „Primorec“ se prodajata v Gorici v obojaki Schwarz v Šolski ulici in Jellersitz v Numski ulici; — v Trstu v tobakarni Lavrončič na trgu della Caserma in Pipan v ulici Ponte della Fabbra.

SOČA

(Večerno izdaje.)

Uredništvo
 se nahaja v Gosposki ulici št. 7 v Gorici v I. nadst. Z urednikom je mogoče govoriti vsaki dan od 8. do 12. popoldne ter od 2. do 5. popoldne; ob nedeljah in praznikih od 9. do 12. dop. Upravištvo se nahaja v Gosposki ulici št. 11.
 Dopisi naj se pošiljajo le uredništvu.
 Naročnina, reklamacije in druge reči, katere ne spadajo v delokrog uredništva, naj se pošiljajo le upravištvu.

Oglas in poslanica

se računajo po pet-črtah, če tiskano 1-krat 8 kr., 2-krat 7 kr., 3-krat 6 kr. vsaka vrsta. Večkrat po pogodbi. — Večje črke po prostoru.

Naročnino in oglase je plačati loco Gorice.

„Goriška Tiskarna“ A. Gabršček tiska in zalaga razen „Soče“ in „Primorca“ še „Slovansko knjižnico“, katere izhaja mesečno v sponištih „Slovenski 5 do 6 pol ter stane vseletno 1 gld. 80 kr. — Oglasi v „Slov. knjižnici“ se računajo po 20 kr. pet-črtica.

Odgovorni urednik in izdajatelj Ivan Kavčič v Gorici.

Bog in narod!

„Gor. Tiskarna“ A. Gabršček (odgov. Iv. Meljavec) tiska in zal.

Pozor na volilne imenike!

Volilna doba pričanja, ker namestništvo je že poslalo okrajnim glavarstvom v naši deželi okrožnico, s katero se pozivljajo, storiti pripravljala dela za volitve v deželni zbor.

Kako se voli in kdo sme voliti poslance v deželni zbor, smo že povedali v „Soči“.

Da pa pride volilni opravičenec do tega, da more izvršiti svojo volilno pravico, mora biti vpisan v volilni imenik. Volilni imenik je torej podlaga volitvam. Radi tega je pred vsem važno, da so volilni imeniki sestavljeni tako, da ne manjka nikakega volilca v njih, kajti ko treba voliti n. pr. volilne može v kmečkih občinah, more voliti samo tisti, ki je vpisan v volilni imenik, in umevno tudi oni, kateri ima biti izvoljen za volilnega moža, mora biti vpisan v tem imeniku. Drugače prvi ne sme voliti in drugi ne more biti izvoljen.

Zanimiv slučaj v tem oziru se je pripetil pri zadnjih državnoborskih volitvah v Št. Petru pri Gorici, ko je bil izpuščen iz volilnega imenika celo neki podžupan, kateri tako ni mogel biti izvoljen za volilnega moža, dasi so ga bili nekateri že volili in bi bil gotovo izvoljen. Zguba tega volilnega moža je zadela narodno-napredno stranko.

Prepričani smo, da po onih občinah, v katerih sestavijo volilne imenike naši pristaši, bodo ti imeniki sestavljeni, kakor pritiče, ali vendar jim priporočamo kljub temu še posebej največjo pazljivost, da ne bo izpuščen niti eden naših somišljenikov. Kajti treba vedeti, da klerikalci se vržejo z vso silo tudi na volilne imenike ter bodo gledali najpozornejše na to, da ne bo izpuščen niti eden njihovih pristašev, in na podlagi volilnih imenikov bodo že kombinirali, ali bi mogli prodreti s svojimi kandidati za volilne može ali ne. Istotako moramo storiti tudi mi. Zato je sveta dolžnost onih naših mož, kateri sestavijo imenike, da bodo isti izgotovljeni v redu, da bomo vedeli natančno, pri čem da smo.

Prav posebno pozornost pa treba obrabati volilnim imenikom v onih občinah, ki so sicer v klerikalnih rokah, ali je vendarle mogoče, da bi povsem ali deloma prodrli za volilne može naši kandidati. Klerikalci, kjer bodo sestavljali oni volilne imenike, bodo pač pazili, da ne izpuste nikoga izmed svojih, tako-le kakega »liberalca« pa že znajo izpustiti, zlasti, ako jim pojde tenko gledé na zmago z volilnimi možmi.

V klerikalnih občinah se bodo vtikali v volilne imenike tudi politikujoči nunci, in zato je nevarnost še večja, da imeniki po takih občinah nikakor ne bodo odgovarjali istini z ozirom na volilce.

Volilni imeniki morajo biti razpoloženi v občinski pisarni strankam na vpogled, in vsak volilec ima pravico, pogledati, ali je vpisan v imenik ali ne. Ako ni vpisan, se treba pobrigati, da ga vpišejo, in tu se mora paziti, da se ne zamudi roka za reklamacijo. Kdor ni vpisan, ne more voliti in ne voljen biti; čemu torej bi mu bila sploh na razpolago volilna pravica, ako bi se je na dan volitev ne mogel poslužiti?

Ker pa gotovo vsak posamezni volilec ne more, bodisi iz tega ali onega vzroka, sam v občinsko pisarno za nalašé le pogledat, ali je vpisan ali ne, je najbolje, da se to naroči, tudi v imenu več njih, kakemu zanesljivemu našemu pristašu, da pogleda v imenik, ali so vsi tisti vpisani ali ne. Klerikalcem pa na to stran ničesar zaupati! — Ako niso vpisani, pa treba reklamirati, seveda ob pravem času.

Vse naše somišljenike brez izjeme prosimo, da se pobrigajo, da poizvedo, ali so vpisani v volilni imenik ali ne, zlasti pa v občinah, ki so v klerikalnih rokah. Klerikalci bodo spletkarili prav pri volilnih imenikih, ker so temelj volitvam.

Ako stori vsak naših somišljenikov v tem pogledu svojo dolžnost, potem ne bo nikarih presenečenj na dan volitev, marveč vsi bodo volili, in v kaki dvomljivi občini utegnemo zmagati edinele po tej poti, ako bodo vsi naši

volilci, ki pridejo volit, vpisani v volilni imenik!

Zatorej prosimo ponovno vse naše rodoljube in somišljenike, da naj obrabijo največjo paznost volilnim imenikom ter pogledajo, ali so vsi vpisani ali ne, in ako niso, naj se nemudoma reklamacijsko zahteva vpis. Vsi naši volilci morajo biti vpisani v volilnem imeniku, ker na dan volitev volilnih mož morajo vsi na volišče, vsi, kakor en mož.

Torej pozor!

DOPISI.

Od Sv. Lucije. — 13. t. m. je sklical mali Klavžarček v prostore Ignaca Kovačiča zaupen shod. Tega shoda se je vdeležilo precej ljudij; celó možje s Ščvniškogorske planote so se ga vdeležili, katere so peljali njih blagoslovljeni voditelji tuintam po stranskih poteh. Na shodu je tudi več naprednjakov, katerih pa n. ubogi Klavžarček prav nič prepričal.

Ako bi hotel navesti vse neslanosti, katere je povedal nepokojeni dež. uradnik Klavžar, bi gotovo ne šitali potrpežlivi „Sočini“ čitatelji teh neslanostij do konca. Zato se omejim le na nekatere Klavžarjeve duhovitosti, s katerimi je zabaval tudi naprednjake.

Da je dr. Gregorčič strašansko kadil in ga povzdigoval v deveta nebesa, mi ni treba praviti; saj je za to tudi plačan in po vrhu se še najé zastonj. O „Šolskem Domu“ pa je tako govoril, kakor bi ga bil sam dr. Gregorčič sezidal in sam vzdrževal.*)

„Mi homo vse narečili“, je objuboval možem, zraven pa dostavil ponižno: „Pa ne mislite, da jaz kandidiram za poslanca“, čes: tega ne umejo, kaj mislim. Naprednjake je imenoval „muhe“**), ki letajo po deželi in sejejo s svojimi shodi združbe in prepir med ljudmi. Duhovniki so mu najmiroljubnejši ljudje, učitelji pa združbarji. Ti so poprej tudi melili dr. Gregorčiča, zdaj pa molijo dr. Tumo. — Klavžarček! Učitelji niso premenili

*) O tem, da je Gregorčič zapravlil Slovencev v mestu slovensko ljudsko solo, je pa Cahaj lepo molčal. V plačilo za to se tepe vlada zanj. To naj bi bil povedel Cahaj! Ur.

**) Razne „muhe“ mu že preženemo. Ur.

svojega prepričanja, dr. Gregorčič pa! L. 1889. je bil dr. Gregorčič liberalen-plemenit, dandanes je klerikalen. Takrat je imel mnogo nasprotnikov med duhovniki, dandanes so vsi njegovi pristaši. Kakšni so bili takratni njegovi narodni nazori — dandanes je „deputato friulano“! Pa, kedaj je bilo Kavžarju do resnice mar?! Saj je rekel na shodu: „V Gorici vlada jednakopravnost za Slovence in Italijane v uradih, solah, prodajalnicah, na ulici, povsod!“ O, sv. Pomagaika!

Najlepša pa je ta, ko je Klavžarček vpil: „Združimo se vsi in pojdimo združeni na volitve, še tako nas bo premalo!“ — Tableau!

Nesreče ni bilo nobene pri shodu. Le prof. Pregelj se je spotil in opelharjeni pečanski in ponikovski klerikalci se sicer tudi niso vedli domov grede v duhu sv. kat. vere; pa pameten človek jim tega ne more zameriti, ako so jih „žegnani“ voditelji tako navihali. Rekli so jim, da bodo poslušali dr. Gregorčiča — pa so slišali samo malega Klavžarčka. Res je: Teško je poslušati moža, ki ni več sposoben za služabnika — za gospodarja naj bi bil pa dober!

Iz tolmunskih hrčkov, dne 15. oktobra 1901. — Bliznjak se deželnozbornske volitve. Naši somišljeniki, vsi na delo, vsi na krov, vsi na noge, ven med ljudstvo! Tako in enako piska „Prismojenec“ svojim lehkovernim čitateljem. In res, Bogu bodi potoženo, to povelje žegnanih hujškatcev okoli „Prismojenica“ so naši nunci oziroma njihovi obiskurni podrepniki pričeli izpolnovati do pičice. Z vso peklensko hitrico breajo in skatejo sem ter tje, dan za dnevom prirejajo svoje zakotne shode, v naših cerkvah se pa že dolgo časa ne sliši božja beseda, ampak samo ta zlodjeva politika. Vedno se nam oznanuje v cerkvah, kje bo sedaj pa sedaj kak klerikalni shod, in kar silijo nas ti krivi preroki, da se moramo istih udeleževati. Sploh na kratko rečeno, zagnali so se ti posvedeni in neposvedeni zbesnelci s toliko silo v boj, da se je v resnici bati za njih grešne kosti. Komaj se je ohladil tisti farški shodek na Pecinah pri Podgorniku, že so nam nunci drugega oznanili v cerkvah. 13. t. m. je ponikovski zloglasni Kodromac oznanil, da bo shod pri Sv. Luciji. „Prosim Vas, katoliški možje, pojdite k Sv. Luciji v obilnem številu! Sinoči sem se prepričal, da je v naši občini veliko mojih nasprotnikov; tako sem žalosten,

Quo vadis?

Roman.

Pojski pisal Henrik Sienkiewicz. — Poslovenil Podravski.

(Dalje.)

Tigelina je že grabila jeza, vendar pa se je še premagoval.

»Nisi mar videl,« vpraša, »kako umirajo kristijani? Ali si želiš tudi ti tako smrt?«

Starec dvigne svoje blede lice; nekoliko časa so se mu tiho gibale ustnice, na to pa odvrne:

»Tudi jaz verujem v Kristusa!«

Tigelin ga začuden pogleda.

»Pes! Zares si prišel ob pamet!«

Nakrat mu vsa njegova v prsil nakopičena jeza izbruhne na dan. Skoči h Kilonu, pograbi ga z obema rokama za brado, vrže na tla ter jame teptati po njem, da postane ves penast okrog ust.

»Prekliči! Prekliči!«

»Ne morem!« odvrne mu s tál Kilon.

»Na muke ž njim!«

Zaslišavši povelje, pograbiho Tračanje starca in ga polože na klop, h kateri ga privežejo z vrvmi, na to pa jamejo s kleščami natezati njegove slušjane ude. Toda on, ko so ga vezali, je pokorno poljuboval njihove roke, na to pa je zaprl oči ter bil kakor mrtev.

Vendar pa je še živel, kajti ko so je Tigelin sklonil čezenj in ga še enkrat vprašal: »Ali prekličeš?« zganjejo se mu blede ustnice ter zašepeta, da so ga komaj slišali:

»Ne morem!«

Tigelin zapove sužnjem, naj prenehajo z mučenjem, na to jame z od jeze zakrivljenim licem hoditi semtertje po atriju. Naposled mu sine v glavo nova misel; nakrat se obrne k Trakom in reče:

»Izpulite mu jezik!«

XX.

Drama „Aureolus“ se je navadno predstavljala v gledališčih ali amfiteatrih, ki so bili tako urejeni, da so se mogli odpirati in tako tvoriti dvoje različnih pozorišč. Toda po prizorih ne cesarjevih vrtovih se je opustil ta običaj, kajti tu je šlo za to, da bi čim mogoče največ ljudi moglo gledati sužnja, na križ pribitega, katerega je požiral medved v tej drami.

V gledališčih je igral vlogo medveda igralec, zašit v kožo, toda to pot bi imela biti igra popolnoma „istinita“. Bila je to nova iznajdba Tigelinova. Cesar je iz početka dejal, da noče biti navzoč, pozneje pa je na prigovor svojega ljubljence spremenil svoj sklep.

Tigelin mu je pojasnil, da po tem, kar se je dogodilo v njegovih vrtovih, se mora še nekaj več pokazati narodu ter mu ob enem objubil, da ga križani suženj ne onečasti tako, kakor je to storil Krispin. Ljudstvo je bilo že nekako sito in utrujeno od preli-vanja krvi, radi tega mu je bilo objubljeno, da dobi ondi darove in loterijske srečke in ob enem še gostovanje zvečer v krasno razsvetljenem amfiteatru.

Takoj v mraku se je amfiteater napolnil z ljudmi. Augustijanci, s Tigelinom na čelu, so prišli vsi, ne samo radi predstave, marveč radi tega, da po poslednjih dogodkih pokažejo cesarju svojo udanost in da se pomenijo kaj o Kilonu, o katerem je govaril ves Rim.

Šepetaje so si pripovedovali med seboj, da se je cesar vrnil z vrtov ves besen, da ni mogel zaspati, da ga je prevzel strah in da je videl čudne pošasti ter da hoče radi tega urno oditi v Ahajo. A drugi so temu ugovarjali, trdeči, da sedaj postane še bolj neizprosen do kristijanov. Našli so se tudi taki bojazljivi, ki so napovedali, da razžaljenje, ki ga je vrgel Kilon cesarju v oči, utegne imeti najhujše posledke. Zopet drugi so iz človekoljubja prosili Tigelina, naj opusti daljše preganjanje.

»Glejte, kam ste zavozili!« reče Barko Soran. »Hoteli ste pomiriti ljudstvo ter mu vsiliti prepričanje, da kazen zadeva krivce, toda dosegli ste uprav nasprotno.«

»Resnično!« doda Antistij Vero. »Sedaj vsi šepetajo, da so kristijanje nedolžni. In ako je temu tako, pa je imel Kilon prav, govoreč, da bi vaši možgani ne napolnili jedne kapice želoda.«

Tigelin se obrne k njima ter reče:

»Ljudje si tudi šepetajo, da je tvoja hči Servilija, Barko Soran, in tvoja žena Antistija, Antistij Vero, skrivla svoje krščanske sužnje pred cesarjevo pravico.«

»To ni res!« zakliče Barko nemiren.

»Mojo ženo hočejo ugonobiti vaše razuzdanke, katere jej zavidajo njeno čednost!« reče enako vznemirjen Antistij Vero.

Drugi so se razgovarjali o Kilonu.

»Kaj se je zgodilo ž njim?« spregovori Eprij Marcelo. »Sam jih je izročal Tigelinu v roke, bil je siromak in postal je bogat in ter bi mogel v miru preživeti svoje dni, imeti krasen pogreb in nagrobni kamen, toda sedaj je vse proč. Nakrat se mu je zljubilo, izgubiti vse in poginiti; brzokone je znael.«

(Dalje pride.)

da nisem celo noč nič spal, celo noč me je nekaj držalo gor pod srce. Pa o, tri tisoč žalostnih devic! Kaj mislite, g. urednik, koliko jih je sledilo nuncu k Sv. Luciji? Celi štirje, med njimi eden sam volilec! Na Pečinah je bilo 6 Ponikovcev analfabetnikov, med njimi tudi le eden volilec. Torej kakor se vidi, našim klerikalnim magnatom je začela od vseh strani voda teči v široko grlo, zato pa tudi streljajo sem in tje kakor pravcate peklenke furije, dobro vedo, da se bliža h koncu njih obstanek. Sliši se, da bo v kratkem tudi na Ponikvah klerikalni shod; radoveden sem, kje se bo vršil. Najbrže v farovžu ali pa še celo — v cerkvi! Hm, zakaj ne v cerkvi, saj na katoliški podlagi je vse dovoljeno.

Tako torej, krivi preroki! Le ščuvajte, le razsajajte, le delajte zdražbe, le obrekujte našo pošteno stranko! Kako res ščuvajo, o tem imate prelep izgled v ponikovskem Kodromacu, kateri je prišel dne 29. m. m. med tamošnje mirne mladeniče ob 10. uri zvečer in jih je začel ščuvati, da naj bi se udarili; kazal je s prstom po njih, rekoč: Ti si liberal, ti klerikal, „stucma se“! Gosp. urednik, vem, da ste radoveden, kak škrat je to: „stucma se“? Stavim, kolikor hočete, da ne uganete, akoravno imate Gabrščekov kalomon! To znači v slovenskem jeziku: Jaz, Kodromac, Vas dušni pastir, oznanjevalec miru in ljubezni, predlagam vam, „katoliški“ klerikalci, da udarimo po grešnih naprednjakih; to pomeni pa tudi, da je Kodromac potreben slovnice, kakor stara devica ženina. Vprašam vas, g. nunc, kdo bi bil kriv, ko bi se bili res fantje prijeli in do krvavega stopli? Ali morda ne Vi, kateri se po krivici pristevate oznanjevalcem miru in ljubezni?

Toda fantje niso vas „ubougali“ — pardon, že zopet sem se zaletel v Vašo slovnico, niso Vas poslušali, ostali so mirni, akoravno dveh strank. Omeniti moram, da je ponikovski nunc vzrok vseh zdražeb in preprirov v tamošnji občini; ko bi njega ne bilo, vsi bi živeli v miru in prijaznosti, sedaj se pa gledajo kakor pes in maček; saj pa tudi nunc kar naravnost in očito seje preprirov in zdražbe med občane, in to celo po otrokih, ker jim naročuje v soli, da naj domu gredoč vpijejo nad „mokrači“. Sicer jaz tega ne trdim v popolnem obsegu, ker sem to slišal le iz ust sedemletnega otroka, vprašal sem otroka: Kaj ste se učili v soli, a otrok ni vedel drugega povedati, kakor da jim je „gaspud“ ukazal vpiiti nad „mokrači“. Čudno bi torej bilo, ko bi se bil otrok to sam izmislil, saj tak ne ve, kaj so „mokrači“, kaj je to in tako. Drugi otrok, enajstletni, in sicer najbistrejši v občini, je rekel, da vsaki dan nunc zabavlja v soli proti naši stranki in proti bralnemu društvu, rekel je: v čitalnični sobi so sami taki, kateri imajo telečje glave. Potem pa še kriči nunc v cerkvi, da ne pošiljajo stariši vseh otrok k veronauku in da jih bo naznanil politični oblasti. Jaz bi svetoval starišem: nič pošiljati otrok k veronauku, in kedar boste pozvani k pristojni oblasti, povejte, kako nunc uči vaše otroke. Ali morda redijo Ponikovci zato Kodromaca, da jim na tako nesramen način demoralizuje mladino ter kar naravnost ščuva otroke proti svojim starišem?

Res, lepe reči smo doživeli v naši Goriski deželi, po naših cerkvah nič več božje besede, nič več molitve, niti plačanih očenasev ne molijo več nunci, tiho mašo in litanije požlobudrajo v pol urici, potem pa hajdi na agitacijo na shode obrekovati in lagat o napredni stranki tako, da se najpriprostejšemu kmetu gabi in studu. (Konec pride.)

Z Notranjskega. — (Kranjskim trgovcem v prevdarek.) Kdor le kolikaj opazuje kranjski bratomorski boj, je prepričan, da ne pride nikoli do ugodnega kompromisa med liberalno in klerikalno stranko. Ker je večina trgovcev na Kranjskem odločno narodnega mišljenja, se je lotila klerikalna stranka istih in sicer s tako strastjo, da je groza. Namen klerikalcev je prozoren ko steklo: uničiti hočejo svojega največjega nasprotnika — trgovca. — V najmanjšem kotičku se postavljajo nepotrebna konsumna društva, naravno je, da s slabejim blagom ali konkurirajo trgovcem. Konsumna društva rasejo liki gobe po dežju. Trgovsko „Kons. društvo“ na Notranjskem ima že 2 filijalki, prvo na Premu, drugo pri Št. Mihelu, tretja se napravi v Knežaku. Skrajni čas je, da se kranjski trgovec organizira, kajti dejstvo je in to se ne da ovreči, da v par letih mora priti na Kranjskem do groznega poloma. Propasti morajo konsumna društva, katera so že

sedaj na slabih nogah, odnosno izkvraveli mora trgovca, kateri nima dovolj kapitala — kot žrtva kranjske duhovščine!

Po mojem skromnem mnenju opomogel bi si kranjski trgovec le z dobro organizacijo. Gospodje trgovci naj ustanove „akcijsko društvo“ s sedežem v Ljubljani. Isto naj bi imelo istofam svoja skladišča, kakoršnih opazujemo nebroj po Ogerskem in Furlatskem. V jeseni, sploh ob ugodnem času naj bi odposlalo društvo svojega izvežbanega uradnika na Ogersko, kateri naj bi kupoval direktno od kmeta vsakovrstno žito in ga odposiljal v Ljubljano.

Služboval sem kot vojak na Ogerskem, z zanimivanjem in stvarno sem zasledoval počenjanje judovskih trgovcev. Od kmeta kupi jud največkrat žito za neverjetno nizko ceno — proda ga pa z velikim vnebojpiječim dobičkom. Na Ogerskem je tudi mnogo malih mlinov, kateri svoj pridelek za ničevno ceno oddajajo v velike mlins. Ravno od takih mlinov bi se udobil najboljši pridelek za primerno nizko ceno. Sosebno se pa kupi oves v Bosni na pol ceneje, nego ga nam proda ogerski „čifut“. Društvo bi se seveda moralo pečati z vsemi trgovskimi potrebami. Takšnega društva potrebuje kranjski trgovec krvavo, kajti le organizacija, in sicer na močni podlagi, zamore rešiti trgovca nereelne farske konkurence, v kar pomozhi Bog!

Trgovca.

Domače in razne novice.

Osebnost. — Višji poštni komisar Nikolaj Dudan v Carigradu je imenovan poštним svetovalcem v Trstu, poštni komisar dr. Teodor Sweeney pa pojde v Carigrad kot višji poštni komisar.

Poljedelski minister je imenoval g. Iv. Vrščaja, voditelja v „Šolskem Domu“, učiteljem na rudarski ljudski soli v Idriji.

Umrlj. Po dolgem trpljenju v ljubljanski bolnišnici Jakob Alešovec, znani slovenski pisatelj in urednik „Brenčeljna“. Naj v miru počiva!

Jaz nisem nacjonalist. — „Velena-rodni“ klerikalni naši listi očitajo dr. Tumi, da se je izjavil v neki seji deželne zbornice, da ni nacjonalist, kar po njihovem mnenju pomeni, da ni narodnjak. Sicer so klerikalci najmanj kompetentni soditi, ali je kdo narodnjak, ali ne, ker se k njim gotovo nikdo ne pojde učiti narodnjakstva, vendar hočemo tu to zadevo pojasniti, da ne bi kdo te stvari mogoče napačno razumel. Dr. Tuma se je dejansko izjavil v deželni zbornici, da ni nacjonalist, in sicer dvakrat. Prvič se je tako izjavil pri razpravi o užitnini, ko je rekel, da je proti povišanju užitnine v korist dežele in na škodo občinam. Ako bi se namreč to zgodilo, bi bilo gorisko mesto oskudovano za večjo svoto. Tu je izjavil dr. Tuma, da on ni tak nacjonalist, da bi želel goriskemu mestu škodo za to, ker je v italijanskih rokah, in da je torej proti temu.

Drugič pa se je dr. Tuma izjavil, da ni nacjonalist, ko je šlo za preložitve učiteljskega iz Koprja v Gorico. Rekel je, da ni zato proti Koprju, ker je italijansko mesto; ampak zato, ker Koper ne nudi našim dijakom nikakega socialnega življenja, in ker so vedno izpostavljeni napadom.

To je vse, nad čemur se naši profinarni klerikalci tako grozno zgražajo in hočejo naše ljudstvo farbat, da dr. Tuma ni narodnjak. Naši klerikalci namreč ne razločujejo ali pa nečejo razločevati izrazov nacjonalist in narodnjak. Nacjonalist je oni, ki ne goji v svojem srcu le ljubezni do svojega naroda, ampak tudi sovraštvo do tujega. Tak politik ljudstvo le fanatizuje proti drugemu narodu, s katerim se ima bojevati, ne stori pa nič drugega, s čemur bi dvignil blagostanje svojega naroda. Stori vse le, da škoduje nasprotniku, ne gleda pa na to, ali tudi kaj hasni svojem narodu s tem. Nasprotno pa narodnjak deluje za politični in gospodarski napredek svojega naroda ne gledé na to, ali koristi ali škodi nasprotniku. On stori le to, kar se zлага z interesi naroda, za katerega deluje; kako se nasprotniku pri tem godi, mu ni mar. Narodnjak ne sovraži tujca, ljubi pa svoj narod in se postavlja nasproti tujcu le potem, ako s tem kaj hasni svojem narodu. To stališče zastopa dr. Tuma ter zaraditega ni nacjonalist, pač pa odločen narodnjak. Bog nam daj mnogo takih narodnjakov kakor je dr. Tuma; takih narodnjakov, kakor so naši klerikalci, pa se bojmo, kakor hudici kriza.

Izredni občni zbor „Goriške ljudske posojilnice“ je bil v četrtek; zastopane je bilo nad 40.000 glavnice, skoraj trikrat več nego je dovolj za sklepčnost. — Na tem zboru so se premenile nekatere zastarele in in nujne premembe potrebne določbe, zlasti z ozirom na zakon iz l. 1896. — Glavne točke pojasnimo, ko bodo pravila že vpisana v zadrudni vpisnik na c. kr. okrožnem sodišču.

O shodu v Šmarinah je napisala „Gorica“ poleg raznih neslanostij tudi to-le cvetko klerikalne podlosti: „Na povabilo župana Franca Gruntarja, katerega sin Albin je dovršil osmo šolo in potrebuje štipendij ali podpor, prišel je deželni odbornik in član deželne šolskega sveta dr. H. Tuma preteklo nedeljo v Šmarije oznanjat svoj lažilberalni evangelij“.

Resnici na ljubo naj povemo to-le:

Gospod France Gruntar ima sina, imenom Frana, ki je letos dovršil gimnazijo, ki pa je sedaj jednoleten prostovoljec pri pešpolku št. 47. v Ljubljani. Do sedaj torej ta njegov sin se ni vpisan na nikaki visoki šoli in ne more niti prositi za podelitev ustanove. Vrhu tega pa se g. Francetu Gruntarju kakor veleposestniku niti ni podelilo spričevalo ubožnosti, tako, da mora njegov sin celo enoletno vojaško službo dovršiti na svoje troške. Znano pa je vsakomur, da spričevalo ubožnosti je predpogoj v podelitev ustanove. Iz tega dejanskega položaja je razvidno, da „Gorica“, glasilo naše duhovščine in goriske „intelligence“, obrekuje vsega spoštovanja vrednega moža na način, katerega bi se morala sramovati najpodlejša duša. To sicer ni pošteno, ni lepo — ampak vera je zopet enkrat rešena!

Interpelacija. — V seji drž. zbornice v četrtek je prišla na vrsto tudi interpelacija posl. Gabrščka proti osnutju nemške vadnice na ženskem izobraževališču v Gorici, proti organizaciji na vadnicah ter srednjih sol z zahtevo slovenskih srednjih sol.

Cahej v Ročinju. — Mali Cahej bo imel jutri v Ročinju zaupni shod klerikalcev. Svetujemo somišljenikom, naj le gredo poslušati, ako za niki drugače ne ukrenejo. Da ima Klavžar namazan jezik, itak že vedo, kakor poznajo vso umazanost tega najnovejšega katoličana. — Neverjetno, da takemu človečetu je daroval deželni zbor pokojnino 2900 kron. — Zakaj — že se povemo.

Klerikalna „Centrifuga“. — Klerikalci se kaj radi zaletavajo v naša uzorna denarna zavoda — v „Gorisko ljudsko posojilnico“ in „Trgovsko-obrtno zadrugo“. Sline se jim cedé po teh dveh krasnih zavodih, zato lajajo, kakor pes v — luno.

Imeli smo že večkrat priliko, zavriniti klerikalce, naj pometajo pred svojim pragom, da bo čist. — Enako moramo storiti danes.

„Centrifuga“ je imela tam po zimi občni zbor in predložila neke račune za l. 1900., ali bilance niso hoteli predložiti, kako so bili dolžni po pravilih. — „Gorica“ nam je bila odgovorila, da bilanco predložijo po celoletnem poslovanju. To je preteklo že od letošnjega maja, a o bilanci „Centrifuge“ ni še nič slišati. Jako smo radovedni, kdaj osreči svoje člane s pravnimi računi.

Žegnani obrekovalci. — Klerikalni listi in politikujoči nunci obrekujejo v kljub vsem našim jasnim dokazom narodno-napredno stranko, da je ona oskudovala deželo pri užitnini v 10 letih za 1.300.000 gl. To laž ponavljajo v najnesramniših oblikah. — Narodno-napredna stranka takih podlih duš ne more niti tožiti, ker stranka kot taka nima za tožbo nikake legitimacije.

Zato hočemo ost obrniti! Skrivnostnosladkoginjeni vinski bratec vikar Sedej je to laž natvezal tudi na škodu v Kredu. — Mi imenujemo tega katoliškega duhovnika grdega, brezvestnega obrekovalca, ki vedoma in hote širi laž o svojih rojakih edino zato, ker so drugačnega političnega prepričanja. To pa je sramotno za duhovnika, sramotno za cerkev! Tak človek zasluži, da se ga s palico zapodi iz cerkve!

Gospod Sedej! Mi smo Vas razžalili, in sicer hoté, da nam daste priliko, dokazati svoje trditve pred sodnijo! — Na noge torej, vinski junak, branite svojo čast, ker drugače Vam ostane za vedno pečat, ki smo Vam ga danes pritisnili!

Berbuč se zopet smešil z užitnino. — Temu človeku ne zadošča noben dokaz, kako grozne neumnosti da kvasi, in se nadaljuje svoje oslarije. — Zopet pogreva v „Norici“ tisto pesem o Tumovi porečevalcu, ki

ni porečevalec, pa je vendarle poročal, ter hoče postavljati dr. Tuma na laž. — Berbuču in takim tepcem, ki trobijo z njim v isti rog nevednosti, bodi to zadnji odgovor:

1. Dr. Tuma ima v deželni odboru referat o užitnini na sploh. On je torej — porečevalec o užitnini.

2. Po 5. maju 1900. do decembra pa je dr. Pajer odvezel dr. Tumi ta referat; vso akcijo sta vodila Pajer in Verze-gnassi. — Dr. Tuma torej zopet... ni bil porečevalec, in to ravno v času, ko je slo za sprejem užitnine v deželno režijo. V tisti dobi, ko torej Tuma ni bil porečevalec, je deželni odbor soglasno sklenil, naj se užitnina ne sprejme v deželno režijo.

3. Deželni glavar je naročil dr. Tumi, naj sestavi poročilo na deželni zbor v smislu odborovega sklepa. Dr. Tuma je to storil. — Eto: bil je porečevalec deželne odbora o užitnini, ni pa bil takrat, ko je bilo to vprašanje v teku.

Ako profesor Berbuč tega ne more umeti, opravičuje edino le prisposodbo o — kvintalu prazne slame.

O dohodkih erarne užitnine v Furlaniji od l. 1892—1900. je priobčil tabelo. — Hvaležni smo za njo, ker z njo ga ubijemo.

Ta tabela kaže:

1. Gorup je plačal v triletju 1892—1894 kron 296.522. — Tabela pa kaže, da je plačeval vsako leto več; ako bi ostalo njemu, bi v naslednjih 6 letih prišel mnogo više. To je jedno!

2. Trezza je plačal v naslednjem triletju do l. 1897. kron 402.624. — Berbuč dokazuje s tem, da je imel Gorup najmanj 100.000 kron dobička več, z deželnimi dokladami pa 180.000. — V „Soči“ smo že pobili to logiko — prazne slame! Trezza je hotel Gorupa pregnati, kar se mu je posrečilo s pretirano visoko ceno, kajti vsakdo je gospodar svojega žepa. Ker se je Gorup dal ugnati, je dokaz, da je bila zguba za Trezzo neizogibna. Ako bi kazalo še vedno 100.000 kron dobička — ali menite, da bi se Gorup umaknil Trezzi? Nikdar ne! In Trezza je mnogo zgubil, da je po treh letih pobral sila in kopita ter šel! Saj je imel tudi kanalski okraj in je tudi — zabil!

3. Erar je pobiral potem sam v triletju 1898 — 1900 ter nabral manj nego je dal Trezza, namreč le 396.000 kron. In vendar konsum raste! — Ako je dal Gorup l. 1894. že 101.640 kron, bi dal šest let pozne gotovo precej več, morda celo 120—140 tisoč, kajti konsum je brez dvoma čedalje večji. — In glejte smenta! Vkljub večjemu konsumu je erar nabral manj nego je dal Trezza!

Pa še jedno! Berbuč ni povedal, kako je erar „nabral“ tistih 396.000 kron. Koliko znašajo režijski troški? Koliko bi znašali ti troški zasebnika, ki nima na razpolago finance?! Odgovorite na ta vprašanja, sloveči prof. Berbuč, potem bomo dalje govorili! Odgovoriti pa morate! Resite se iz zagate, sicer gorje Vaši bradi! Pojde za slamo na ogenj — pepelne slave!

Dr. Rojlic, zdravnik v Gorici, ulica Contavalle, menda ne mara tožiti „Soče“, dasi ga je ta hudo razžalila na časti. — Zato ga danes zopet razžalimo v neki drugi zadevi.

V „Norici“ od 12. t. m. je ponovil tudi on Berbučevu bedarijo, da je dežela oskudovana za 130.000 kron v korist zasebnemu podjetniku Gorupu.

Gregortič je čisto imenoval Rojca — „kompletnega norca“, s katerim ni mogoč pameten razgovor, toda mi ne verujemo, da je mož res tak norec, ki bi mogel verjeti taki — klerikalni lumpariji. Zato trdimo: Dr. Rojlic vedoma dalje razširja bedasto laž, da bi škodil političnemu nasprotniku.

Tako, zdaj pa tožite!

Kar je mož drugače nakvasil v „Gorici“, spada res v ono kvalifikacijo o kompletni norosti. — V naglici je pa postenjaku usla znamenita izjava. — Najprej trdi, da dr. Tuma išče le svojo osebno gmotno korist, — a par vrst naglaša to... „dejstvo, da je začel služiti denarja, ko se mu življenje že nagiba, mej tem ko ima deco še v najnežniši starosti!“ — Ta veliki sebičnej je torej začel skrbeti za nježno svojo deco, ko se njemu samemu življenje že nagiba. Dolgo ne bo mogel skrbeti... Ali ni lopovska taka pisava?! In tako piše dr. Rojlic, ki je znan grd stiskač, navdušen za vse le tedaj, ako ni treba njemu nič žrtvovati. Fej! — Dr. Rojlic, zdaj pa tožite!

Domisljav pa je ta človek, da je grozal! Ko je naklobasal celo vrsto kompletnih norostij — da rabimo Gregorčičevo kvalifikacijo — vabi postojinske možake, naj se le obrnejo do njega, ako hočejo se kaj izvedeti. — Treba naglasiti, da „Slogina“ stranka z Gregorčičem in Coroninijem na čelu vsa leta ni dala nikdar priskevega besedila na Rojčovo klobasanje; on je bil v stranki neko zlo, ostalo iz prejšnje dobe vsled čudnega položaja, katerega bi se bilo čim prej iznebiti. Da letos ne bo več izvoljen, je bilo že sklenjeno v „Slogini“ stranki, — ker nikdo ga ni smatral, da je normalen, marveč da ima jedno kolesce preveč ali premalo! In tako je tudi! — Gospod doktor: Zdaj pa tožite!

„Edinosti“. — Ko smo čitali obljubo, da odgovori „Soči“, smo si mislili, sodeč po besedilu, kdo vé kaj pride. Ali ko smo čitali objubljeni odgovor, smo se morali spomniti nehotih latinske prislovice: Parturiant montes

Kaj hočete! Jalovo je sklicevanje „Edinosti“ na važnost učiteljskega vprašanja, jalov izgovor o dopisih z Dunaja in iz Prage v „Soči“ in jalovo vse sklicevanje na glasovne učiteljskih krogov, ker tu se ne da vtajiti dejstva, da vsi tisti dopisi „iz učiteljskih krogov“ so pisani tendenciozno edinole proti narodno-napredni stranki na Goriskem s prozornim namenom: mešati že itak razburjene duhove v deželi ter jih hujskati proti nam prav sedaj pred volitvami. Vsa ost je naperjena proti naši stranki, in sicer čeprav na mestih prikrito, vendar tako očito, da je one dopise vsakdo razumel tako, kakor smo jih razumeli mi. Za nalašč smo v družbi molčali o tem, ali tu smo čuli kar nakrat prav tisto mnenje, katero smo zadobili mi pri prvem čitanju onih dopisov. Enako so jih razumeli tudi klerikalci in prav tako tudi gospodje pri „Edinosti“! Ker pa nekod živi manija, da treba vsako toliko časa dregniti zdaj na to zdaj na ono stran, so se razlili oni tendenciozni dopisi po „objektivnih“ predalih ob največjem veselju uredništva. „Edinost“ se je udala tu zvitosti goriske Slomškarije, katera gre tako proti naprednjakom, kakor Pajer in vlada s politikujočimi nunci vred. In take tendenciozne dopise brez vsake prave podlage, dopise, katerim se pozna na prvi hip, kako nepravilno in strupeno gredo proti naši stranki, hoče opravičevati „Ed.“ s tem, da pravi, da jej imponuje učit. stan tako, da daje prostora — takim tendencioznim dopisom! Pojdite se solit s takim „imponovanjem“! Nič pa nimamo proti temu, ako se obravnava v javnosti bodisi tako ali tako vprašanje, tudi učiteljsko, toda tako, kakor pritiče vprašanju!

Taki dopisi pa nimajo na sebi prav nikakega znaka, ki bi pričal o hotenju, preresejavati učit. vprašanje tako, kakor gre, marveč kažejo jasno in očito le zlobni namen: mešati sedaj ob volitvah v neprilog naši stranki, prav kakor mešajo že gori navedeni činitelji, in sicer mešati z nepoštenimi sredstvi! Tako je, preljuba „Edinost“. Ali ni le umevno, da se mi protivimo takemu početju, pa naj bo še tolikokrat krito z „objektivnostjo“. In denimo slučaj, da bi prihajali iz Trsta dopisi proti „Edinosti“, tako tendenciozni, v svet potom goriske javnosti — in nikar naj ne misli „Ed.“, da se kaj takega še ni poskusilo! — kaj bi počeli gospodje v krogu „Edinosti“? Ne verjamemo, da bi hoteli slišati kaj o objektivnosti, marveč branili bi se svečano, kakor se branimo mi. Nafarbanja in zlorabljenosti je bila „Edinost“ od goriske Slomškarije, in to skriva ona („Ed.“) — za važnost učiteljskega vprašanja! Hã! Kako naj to imenujemo? — Objubljeni „ekscerpti“ nam nič ne imponujejo, mi smo že na čistem gledé onih dopisov, in ako je hotela „Ed.“ spregledati, je morala priti do istih zaključkov kakor mi. Le ne se dosti zagovarjati na to stran!

Z opazko o cepcu in o perfidnem sumničenju pa se je vjela „Edinost“ v svojo lastno past. „Edinost“ je prišla v svojih „objektivnih“ predalih v onih dopisih s cepcem in s prav grdim, perfidnim sumničenjem nad nas. Ona je pričela, in mi smo cepcu in perfidnemu sumničenju, zakritemu po tržaški segi pod togo „objektivnosti“, primerno odgovarjali! Kdo jej daje torej pravico, predbacivati nam cepce in perfidno sumničenje? — se je začela zatekati h klerikalcem? — Navodila, kakoršna je ono: Rečem ti, da mi ne porečeš?!

Istotako je neumestna opazka o terorizovanju. Mi nočemo nikoga terorizovati in tega tudi ne delamo, branili pa se bomo proti vsakomur, in tudi proti „Edinosti“, kadar pride zopet nad nas s tendenciozno, s cepcem in s perfidnim sumničenjem. Amen.

Davčni eksekutorji v žalostnem položaju. — Pišejo nam: Iščite in nasli boste, trkajte in se Vam odprè; toda, žalibog, trkamo že leta in leta, a vse je le glas vpijočega v puščavi! Torej kaj bo z nami?! Eksekutor! Kako grenak je ta kruh; kajti njega se še danes ne vpraša, kako zamoreš biti vendar kos svoji težki nalogi in opravljati toli odijozen posel brez vsakega upanja v boljše bodočnost. Nobeden javnih služabnikov ni izpostavljen danes tolikim nevarnostnim, grdogledanju od strani ljudstva in vremenskim nezgodam kakor ravno davčni eksekutorji.

Nevedno ljudstvo smatra nas za svoje sovražnike, tlačitelje in izmozgovatelje, ker ne pomisli, da siromak dela le to, kar mora: — svojo dolžnost. Mi eksekutorji moramo skrbeti le za erar in ne za koristi posameznikov, zato je naš kruh jako grenak. Spolnovati pač moramo trudno in neumorno svojo dolžnost, a poleg tega nam je nameščenje tako stalno, da moramo biti pripravljani sleherni dan, da dobimo na pisalni mizi pohvalno pismo: Jutri t e n e r a b i m o več! — — Potem ko je eksekutor porabil v državni službi vse svoje najboljše življenske moči, se mu ulegne zgoditi, da mora vzeti palico v roko in z družinico vred — iti s trebuhom za kruhom! Iz kakšna nam je plača?! Stiri leta mora služiti brez pregroška, da se priklopi do mesečnih 90 K, s tem pa si tudi dosegel vrhunec svoje „karijere“, imej družino ali bodi brez nje!

Ko smo v službi zunaj po selih, imamo za prenočišče še 1 K 68 v. A kaj je to, ako moraš biti pod tujo streho in na potu noč in dan? — Nekdaj so se dobivale stalne — remuneracije, celo po 200 K na leto, sedaj pa pride le še malenkost, in še ta je odvisna od dobre in slabe volje višje oblasti.

Eksekutor mora često opravljati svojo službo po cel teden in tudi 14 dni med priprostim in hornim ljudstvom, predno zamore zopet videti svojo ubogo in zapuščeno družino.

Poleg tega pa ga nikdo ne vpraša: Kako si živel, ali si jedel ali pil, pač pa ostro, ali si natančno spolnil svojo dolžnost? Davkoplačevalci nas sprejemajo tudi z „velike častjo“. Hitro ko opazijo, da se bliža eksekutor, kličejo: Vidiš, ga že hudič nese! Taki pozdravi veljajo nam, kakor da bi tlačili ljudstvo v svojo korist. Ali ni grenko torej tako življenje? —

Izpostavljeni nejevolji siromašnega ljudstva, opravljajoči tolik odijozen posel, za toli siromašno plačilo, nimamo še nikjer zagovornika in zaščitnika. Pridno terjaj državne ali nedržavne davke, bodi strog in prijazen povsod in ne zameri se nikomur; in če se ti prigodi kaj neprijetnega — pokopan si lahko brez vsakega blagoslova! — Na to si z želočcem mnogokrat v zadregi in ne dobiš je gorke jedi, tudi ko bi slo včasih za življenje in smrt. Po revnih kočah, po hribih in dolinah, o dežju in vročini, v burji in snegu, moraš si pomagati, kakor veš in znaš, ker si oddaljen po 7—8 ur hoda od svoje postaje. Tako zapuščenega tolaži te le ta nada, da se zopet povrneš živ na svoj dom. In kako preživljati svojo družinico? Dokler moreš delati, imaš še za potrebno polento, a ko oboliš in te zapuščajo moči, deca pa te milo kruha prosi, kam se imaš obrniti, ko ne veš za svojega pravega gospodarja; in za vse svoje žrtvovanje nisi imel niti na starost svoje prave eksistence.

Za vse druge kategorije služabnikov se je že kaj storilo, le mi smo še na trnjevi poti! Roko na srce, in obrnimo se vsi kolegi do višjih finančnih oblastev in do veleštovanih državnih poslancev, ko se zopet odpre državni zbor, z nujno prošnjo, da bi se nas vendarle spomnili že enkrat na višjem mestu, nas vpoštevali v prave, poštene in trpeče državne služabnike, ter nam tako pomagali iz žalostnega in obupnega stanja. Primorski.

Kaj vse skrbi klerikalce. — „Prismojenec“ brblja proti naši stranki, ker — krčmarskih zadrug se ni itd. — Kaj ga to skrbi? Krčmarji so lani dobili v podpis — pristopnice, ali večina jih ni podpisala, ker je smatrala, da je še prezgodaj in ni povsod dovolj sposebnih mož, ki bi imeli

dovolj časa za vodstvo. „Trgovsko-obrtno društvo“ ima že sestavljena in tiskana uzorna pravila in sprejme v roke organizacijo, kakor hitro bo to mogoče. — „Prismojenec“ pa, kakor se vidi, niti tega ne ve, da se po davčnih okrajih ustanovljuje družbe krčmarjev za vsako dobo užitninskega odkupila; ne vé, da Gorup niti ni — zakupnik. In taki nevedneži so se tako nesramni, da farbajo čitatelje o — zgubah pri užitnini!

Izpred sodnje. — Te dni so stali pred lukajšjo okrožno sodnijo mož, žena in njen ljubimec, zadnja dva obtožena težke telesne poškodbe, prvi pa poskušane goljufije. Zakonska se imenujeta Zeni, ljubimec pa Alojzij Schulz. Oba možka sta uslužbena pri južni železnici, prvi pri hišici št. 93. tik št. Andreža. Kakor se je pokazalo pri obravnavi, je lani v novembru prišel ta nesrečni mož nekoč domu ter našel tam svojo ženo s Schulzem. Nekaj časa so pili skupaj vino, potem je šel spat. Ko pa je spal, sta ga prišla žena in ljubimec ter vrgla skozi okno, da se je hudo poškodoval po telesu, vsled česar je moral v bolnišnico. Ker pa ga je bilo sram povedati, kako je prišel do ran, je lagal, da se je zapletel pri premenjevanju železniških sin ter se poškodoval. To se je zdelo sicer malo verjetno, ali da je drugače, se ni moglo dokazati. Vendar pa je bila neka zavarovalna družba odbila njegovo zahtevo odkodnine, ker je bil zavarovan proti nezgodam. Letos v juniju pa je žena tega nesrečnega moža tako udarila po glavi ter mu prizadela take rane, da je moral z nova v bolnišnico. Ko je ozdravel, je pripovedoval nekaterim svojim tovaršem, kaka je resnica s tisto lasko boleznijo, na kar je prišla vsa reč pred sodnijo. Žena in ljubimec sta tajila, ubogi mož je govoril pa resnico. Obsodba se glasi tako, da je dobil mož 4 mesece ječe, žena in ljubimec pa vsak po 3.

Za družbo Sv. Cirila in Metod nabraji vrli „ohcetarji“ pri „Podcerkovcu“ v Dolnji Trebuši dne 7. t. m. 6 kron. Živeli! Lstafca. — G. dop. s S. Pride prihodnjic. G. dop. s Krasa: Ravno tako! — G. B. Vrtojbi: Popravimo prihodnjic.

Razgled po svetu.

Državni zbor. — V četrtek je pričel državni zbor zopet poslovati. Predsednik Vetter se je spominjal zaroke nadvojvodinje Elizabete Marije s princem Windischgrätzem ter umrlih poslancev Weigla in dr. Kaizla; potem je naznanil, da se je Prade odpovedal predsedništvu. Finančni minister je predložil proračun za l. 1902. ter imel pri tem obširen govor. Ministerski predsednik dr. Körber je govoril na to, da vlada je mnenja, da se ne sme pridružiti nikaki izmed sedanjih političnih strank, dokler stoje v ospredju narodnostna vprašanja. Če bi se vlada odločila, da stopi na stran katere izmed političnih strank, bi druge odbila; in če bi delala še tako odločno zato, da je proti vsem pravična, bi se vendar ne mogla iznebiti suma, da je pristranska. V Avstriji so pač mogoče narodne stranke, ni pa mogoča narodna vlada. Narodni entuziazem lahko zaničuje tako stališče, a vlada se mora postaviti nanje. Če bo prišlo do mira med narodnimi političnimi strankami, bo vsaka avstrijska vlada v tako izpremenjenih razmerah rada delovala z njimi. Ko bo vlada sklepala gospodarske pogodbe z drugimi državami, se bo pred vsem ozirala na skupne koristi cele monarhije. Med raznimi predlogami je omenil posebno reformo tiskovnega zakona. V vprašanju nemškega avtonomnega carinskega tarifa bo vlada postopala z vso energijo v korist Avstrije. K sklepu je pozival vse stranke, naj pomagajo, da se držav. proračun v pravem času reši.

Foft je na to utemeljeval svoj nujni predlog glede nemškega carinskega tarifa in o eventualnem sklepu carinske in trgovinske zveze z Ogersko ter novih trgovinskih pogodb z vnanjnimi državami.

Prvim podpredsednikom zbornice je bil izvoljen večeraj nemški nacionalni Kaiser s 120 glasovi; belih glasovnic je bilo oddanih 125. — Med raznimi interpelacijami je tudi ona Vsenemcev o invaziji kongregacij iz Francije v Avstrijo. — Gledé na nov nemški carinski tarif se je unela živahna debata in z raznih strani so se čuli glasovi, kako treča varovati avstrijsko trgovino. Prihodnja seja bo v torek.

Državni proračun za l. 1902. — Finančni minister Böhm-Bawerk je predložil v četrtek zbornici poslancev državni proračun za l. 1902. Ta proračun izkazuje skupno potrebsčino 1.686.117.944 K; torej je narasla za 43.954.600 K. Skupno pokrile je proračunjeno na 1.686.966.357 K, naraslo je torej za 43.968.772 K. Državni proračun zaključuje torej aktivno z 848.413 K.

Ta proračun izkazuje pač prebitka 884.000 K, ali način, na kateri je ta prebitek dosežen, kaže, da ni prav zanesljiv. Dosegel se je na ta način, da se v njem se nahajajo dohodki od mitnic, dalje dobiček, ki ga je vlada naredila v prejšnjih letih pri kovanju kron, kateri dobiček znaša 16½ milijona kron, dalje od avstro-ogerske banke dobljeni del dobička v znesku 1 milijona in končno, da se od tabačne režije računa 5 milijonov kron več dobička, nego ga je bilo doslej. Ako bi se te postavke ne bile vra-

čunale, bi proračun izkazoval skoro 20 milijonov kron deficita. V proračun je tudi uvrščenih 360 kreditov, ki so bili dovoljeni s posebnimi cesarskimi naredbami na podlagi § 14.

Ban Jelačić. — Te dni je preteklo 100 let, odkar se je rodil Hrvatom slavni ban Jelačić, s katerim imenom je preporod Hrvatske izza l. 1848. tesno zvezan. Vsi hrvatski listi prinašajo tem povodom navdušene članke, slaveč spomin svojega velikega moža.

Novi deželni zbori se snidejo takoj po novem letu, kakor je povedal ministerski predsednik v svojem govoru. Zasedanje dež. zborov bo kratko, ker državni zbor čaka veliko delo, in se isti snide takoj zopet v mesecu februarja na dolgo zasedanje.

V Debrečinu je tekla kri. — Proti večeru 17. t. m. je pri državnozbornih volitvah naznanil predsednik volilne komisije, da je izvoljen poslanec liberalni kandida A. Dobeczky. Pristasi Kosuta so začeli na to kamenjati navzoče vojake in redarje. Trije častniki in nekateri vojaki so ranjeni nevarno. Med demonstranti je ranjenih težko kakih 60 do 80 oseb. Zaprli so kakih 100 oseb. Demonstrantje so pobili okna na občinski hiši ter na drugih poslopih. Nemirov pa s tem še ni bilo konca!

V Južni Afriki. — Vest o veliki burški zmagi ob natalski meji smo že zabeležili. Podrobnostij pa še niso znane. Buri prodirajo v večjih četah proti jugu. — General Botha, o katerem so pisali, da je zajet od Angležev, je izven vsake nevarnosti. — Ker Angleži Bure obsojajo k smrti in na dosmrtno ječo ter jih tepejo in izstradujejo, hočejo baje Buri pričeti z enakimi represalijami.

Raznotero. — V Berlinu so obsodili na 4 mesece ječe urednika anarhističnega lista „Neues Leben“, ker je priobčil povodom umora Mac Kinleya ognjevit članek, hvaleč čin umora. — V Sevili na Španskem je zavladal zopet mir. Štrajk je po večjem prenehal. —

Narodno gospodarstvo.

Delovanje „Zveze slov. posojilnic“ v Celju v letu 1900.

Zveza slovenskih posojilnic v Celju je izdala ravnokar svoj letopis za l. 1900. ter nam podala s tem temeljit in velezanimiv pregled o denarnem gibanju onih posojilnic, ki ne tiče v klerikalni galeji ozlindrane „Gospodarske zveze“, marveč delujejo samostojno in nepristransko. Zveza slovenskih posojilnic v Celju ima namen, da pripomore posojilnicam na Štajerskem, Kranjskem, Primorskem in Koroskem k uspešnemu razvoju, in sicer s tem, da s poukom in dejansko podpira posojilnice v njihovem delovanju, da se poteguje primernim potom pri vladi in pri zakonodateljih zborih za uredbe in zakone v prid posojilnicam in pomaga ustanovljati nove posojilnice v zgorej navedenih deželah. Glede uspešnega razvoja posojilnic ima nadzorstvo zveze tudi nalogo izvrševati perijodično pregledovanje posameznih posojilnic na lastne troške po vestnih revizorjih. Kako zveza izvršuje to stavljenost si nalogo, uvidimo najbolje iz letopisa.

Zveza šteje koncem lanskega leta 20 koroskih, 28 kranjskih, 12 primorskih in 42 štajerskih, torej skupaj 102 posojilnici. — Vse te posojilnice so imele v letu 1900. K 72.710.738-95 letnega prometa, ostale postavke pa nam predočujejo nastopne številke:

Obrestovani deleži K 1,946.029-48
Rezervni zakladi 1,863.829-94

skupno lastno premoženje K 3,809.859-72

Hranilne vloge s kapitaliziranimi obrestmi . . . K 36,521.439-42

Izposojila „ 1,405.838-06

skupno tuje imetje K 37,927.277-78

Stanje posojil je pri 54.637

dolžnikih K 32,882.988-59

Dobiček v letu 1900. . . K 268.055-12

Zadružnikov so šteje zvezine posojilnice 59.248 ter plačale na davkih in neposrednih pristojbinah . . K 41.318-86

Od dobička se je dalo:
v rezervni zalog . . . K 143.934-76
v dobrodelne namene . . . 35.927-97
kot dividendo 31.176-08
za nagrade 30.115-69

Te impozantne številke govore dovolj jasno o veliki denarni moči in eminentnem pomenu zveze na narodno-gospodarskem polju mej Slovinci. Medtem ko bi posamezne posojilnice brez pomena samotarile, najdejo s svojim pristopom k zvezi v istej močno oporo in dobro pokroviteljico. Pomen zveze pa postaja tem večji sedaj, ko smo na pragu uvedbe splošne in obligatne revizije posojilnic po državnih revizorjih. Da revizija od strani državnih uradnikov nobeni posojilnici ni prijetna, je naravno in ravno z ozirom na to je bodočnost zveze tem krasnejša, ker bodejo

